

Sakkpalota képességfejlesztő oktatási program a problémamegoldó és a stratégiai gondolkodás fejlesztéséhez a digitális nemzedék számára

digitális pedagógiai-módszertani csomag
a kreativitás/problémamegoldó gondolkodás fejlesztésének támogatására

1 Célcsoport

Alsó tagozat

2 Rövid leírás

A Polgár Judit Sakk Alapítvány egyedülálló oktatási programcsomagja a Sakkpalota Képességfejlesztő Oktatási Program, melyet elsősorban a problémamegoldó és a stratégiai gondolkodás fejlesztéséhez ajánlunk. A program kialakítása során a tantárgyi keresztkompetenciák fejlesztése is beépült a tananyagba, így a matematikai, a szövegértési és a természettudományos kompetencia fejlesztésére is megoldást kínál. Interaktív tananyagaival pedig a digitális kompetencia fejlesztése valósul meg. A sakk a szabályok tudatos és következetes alkalmazásával az algoritmikus gondolkodásra készíti fel a gyereket, miközben a logikus gondolkodás és a stratégiai tervezés során a kreativitásuk is kiteljesedhet. A sakk programnyelve a digitális evolúcióra készít fel.

A Nemzeti Alaptantervben, az általános iskolák alsó tagozatán választható a *Képességfejlesztő sakk kerettanterv 1–4. évfolyam számára (23/2013. (III. 29.) EMMI rendelet 7.25.)*, mely a sakk alapszabályait és eszközrendszerét használva épül be az általános tanterv alaptantárgyaiba, előmozdítva ezzel azok készségszintű elsajátítását. A sakk mint stratégiai táblajáték a digitális kor oktatási eszköze. A sakkjáték elsajátítása nem cél, hanem eszköz! Egy hihetetlenül hatékony eszköz a logikus, kreatív gondolkodás fejlesztésére! A program komplex eszköztárában az akkreditált tankönyvek, taneszközök, képzések mellett a digitális megoldások is fontos szerepet töltenek be.

A Sakkpalota Program digitális eszközei: a Sakkjátékszótér App, mely videók és interaktív feladatok segítségével vezeti be a tanulókat a sakk világába, és a Sakkpalota 1 és a Sakkpalota 2 képességfejlesztő munkafüzet digitális és interaktív változata.

3 Részletes ismertető

A modern tudásalapú társadalomban tapasztalható információdömping olyan mértékű adatfeldolgozást igényel, amelyben a digitális és kreatív kompetenciák, a problémamegoldó gondolkodás és a képességek komplex fejlesztése létszükségletté vált. Ezen kompetenciák megléte elengedhetetlen a sikeres tanítási-tanulási folyamatban. Ehhez kínál megfelelő alapot a sakkban mint stratégiai táblajátékban rejlő lehetőség kihasználása. A sakk az egyik leghatékonyabb képességfejlesztő eszköz, amelynek segítségével a gyerekeket az óvodáskor végén, iskolás kor elején be lehet vezetni a tudatos ismeretsajátítás világába.

A holnap győztesei azok lesznek, akik képesek az elavult gondolatok elvetésére, és más ismeretekkel való behelyettesítésére. Az ehhez szükséges dialektikus, stratégiai és ok-okozati, szekvenciális gondolkodást

fejlődésük korai szakaszában a gyerekek a sakktáblánál öntudatlanul tanulják meg! Nemcsak a matematikában, a logikában és a problémamegoldásban, hanem az olvasás és a szóbeli kifejezés terén is erősödnek a gyerekek, vagyis a sakkozás a készségek komplex fejlesztését teszi lehetővé.

Sakkozás közben a gyerekek sokféle korábban tárolt információt mozgósítanak és kombinálnak össze. Ezeket a kapcsolatokat fogják felhasználni más tantárgyak tanulása során is! A sakk a maga vizuális szimbólumrendszerével az egész tanulási folyamat kialakulására komoly kihatással van. A Sakkpalota program egy olyan komplex képességfejlesztő módszer, amellyel minden kisgyermeket érdemes megismertetni, különösen az óvoda és az iskola közötti átmenet során, valamint az alsó tagozatos tanulmányai idején.

A Sakkpalota Program digitális eszközeinek felhasználása új dimenziót nyit az oktatásban. A digitális nemzedék számára elemi elvárás az interaktív tanulóprogramok használata, ezért a tanulók könnyen motiválhatók.

A Sakkjátszótér App elsősorban az egyéni tanulást támogatja, de páros, csoportos vagy frontális munkafORMÁBAN IS végezhetőek a feladatok. A Sakkjátszótér App videók és interaktív feladatok segítségével vezeti be a tanulókat a sakk világába.

A Sakkpalota 1 és a Sakkpalota 2 képességfejlesztő munkafüzet digitális és interaktív változata az első és második osztályos munkafüzet 32-32 feladatsorát tartalmazza, az összes leckét interaktív feladat formájában feldolgozza. A feladattípusok változatosak, a szoftver könnyen kezelhető, minden feladat ellenőrizhető. Alkalmaz egyéni, csoportos és frontális munkaformában történő feldolgozásra is. Számos helyen megjelenik benne a differenciálás.

Az 1-2. munkafüzet teljes tartalmát feldolgozó interaktív anyag feladattípusai a következők:

- színező,
- egyszeres választás,
- párosítás,
- betűhiány szavakban, mondatokban,
- szabály-felismerési játékok: kakuktkojás, pontok összekötése, képek, alakzatok átmásolása valós helyzetben és tükrözéssel, azonosság, különbözőség észrevételezése, alak-forma azonosítása, felismerése, mozaik-játék, iránykövetés, képek-szavak összekapcsolása, csoportosítás, halmazalkotás különböző szempontok alapján,
- sorba rendezés,
- összehasonlítások,
- kicsinyítés, nagyítás,
- megfigyelések, relációk felfedezése,
- szókincsbővítés,
- labirintus-játék,
- anagramma,
- szöveges számolási feladatok.

A Sakkpalota Komplex Képességfejlesztő Program keretében fejlesztett tankönyvcsalád 2015-ben elnyerte a **BELMA** díjat, azaz a Legjobb Európai Tananyag címet. Best European Learning Materials – Merit Award 2015.

A Sakkpalota 1–2. tankönyvcsalád 2015-ben Magyar Termék Nagydíjas lett.

Az Európai Parlament 2012. március 15-i deklarációjában a sakknak az Európai Unió közoktatási rendszerébe történő bevezetésének támogatása mellett foglalt állást, egyben felkérte a tagállamokat a nemzeti sakkoktatási programok kidolgozására. A közoktatásba történő beintegrálás céljával számos nemzetközi és nemzeti projekt indult. Ezek közül a legelőrehaladottabb projekteket, a Sakkpalota program mellett a skandináv államokban találjuk.

Jelenleg a programban részt vevők közül 16 iskola nyerte el a referenciantézmény címet. Összesen 246 intézményből, 126 különböző településről érkezett pedagógus végezte el a Sakkpalota Programhoz kapcsolódó képzést.

A Sakkpalota Képességfejlesztő Programba bekapcsolódó iskolák biztos sikerre számíthatnak, mert az információs társadalom kihívásainak megfelelően készíthetik fel tanulóikat a mindennapok kihívásaira.

4 Pedagógiai-módszertani elemek

„A sakk eredetileg tanítási, gondolkodásfejlesztési eszköz volt, de az évszázadok során a célja eltolódott, és inkább csak mint játék, sport, kiemelkedő teljesítmény jelent meg. Polgár Judit most visszahelyezi a sakkot eredeti funkciójába, és taneszközként a tananyag átadását könnyíti meg a gondolkodásfejlesztés által. A módszerében nagyon lényeges szempont, hogy nem a sakkjáték, hanem a sakk, mint szabályrendszer kerül be a tanításba. A pedagógusnak nem kell érteni a sakkjátékhoz, kizárólag a szabályait kell jól ismernie. Nem önálló tevékenység a sakk, hanem a tananyag feldolgozásának háttere. Rendszert, elvonatkoztatási terepet, átlátható, kézzelfogható viszonyokat ad, vagyis kiválóan pótolja a digitális kultúrában hiányzó tapasztalatokat.”¹

Kapcsolódó tantervek

A *Képességfejlesztő sakk kerettanterv 1–4. évfolyam számára (23/2013. (III. 29.) EMMI rendelet 7.25.)* választható az iskolák számára:

- A letölthető [kerettanterv](#).
- [Helyi tanterv](#) mintája is elérhető.
- [Tanmenet](#) minták is készültek.

A tehetségfejlesztő sakk, mint oktatási eszköz – [pedagógus-továbbképzés](#) (30 óra)

A Sakkpalota Képességfejlesztő Program oktatásához szükséges ismereteket a programot választó oktatási intézmények pedagógusai rövid idő alatt el tudják sajátítani, hiszen a program az alaptantárgyak ismeretanyagát hangolja össze a sakk szabályrendszerén alapuló gondolkodásfejlesztéssel. Az erre a célra kidolgozott 30 órás [akkreditált képzéseken](#) a pedagógusok egy hétvége alatt megismerhetik a módszer elemeit, és gyakorlati felhasználásának lehetőségeit.

A továbbképzés legfőbb célja, hogy megismertesse az óvodapedagógusokat, tanítókat, tanárokat

- a sakk, mint oktatási-, tehetségfejlesztő eszköz nyújtotta lehetőségekkel,
- a sakkozás szabályaival, alapelveivel, a sakkstratégia és saktaktika alapjaival,
- a sakkozás személyiségformáló hatásával, a sakkoktatás során fejleszthető képességekkel,
- a sakk eszköz-, és szabályrendszerének felhasználási lehetőségeivel az általános tantárgyak oktatásának kiegészítéseként,
- az interaktív oktatási segédletek, digitális tananyag oktatásával és használatával,
- valamint azzal, hogy hogyan segíti a sakk a tanítási-tanulási folyamat minél hatékonyabbá tételét, a logikai-elemző gondolkodás kialakulását, az önálló döntéshozatalt, az adatfeldolgozást, a kreativitást és a memória fejlesztést.

A sakk mint oktatási eszköz kerettanterve a megújult nevelésközpontú iskola, s ezen belül egy kompetencia alapú nevelési-oktatási folyamat része, amely biztosítja a sakkozás intézményesen szervezett tanítását-tanulását. A sakk mint oktatási eszköz bevezetésének elsődleges célja a személyiségfejlesztés, a tehetséggondozás, a kritikai gondolkodás fejlesztése intézményi keretek között, heti rendszerességgel, tanítási idő keretében.

A képzés segítségével a pedagógusok külön tárgyként vagy oktatási eszközként is alkalmazni tudják a tehetségfejlesztő sakk kínáلتa lehetőségeket. A digitális tananyagok használatával és tantermi gyakorlattal is megismerkednek a képzésen részt vevő pedagógusok.

---

¹ Dr. habil. Gyarmathy Éva, MTA Pszichológiai Kutatóintézet tudományos főmunkatárs

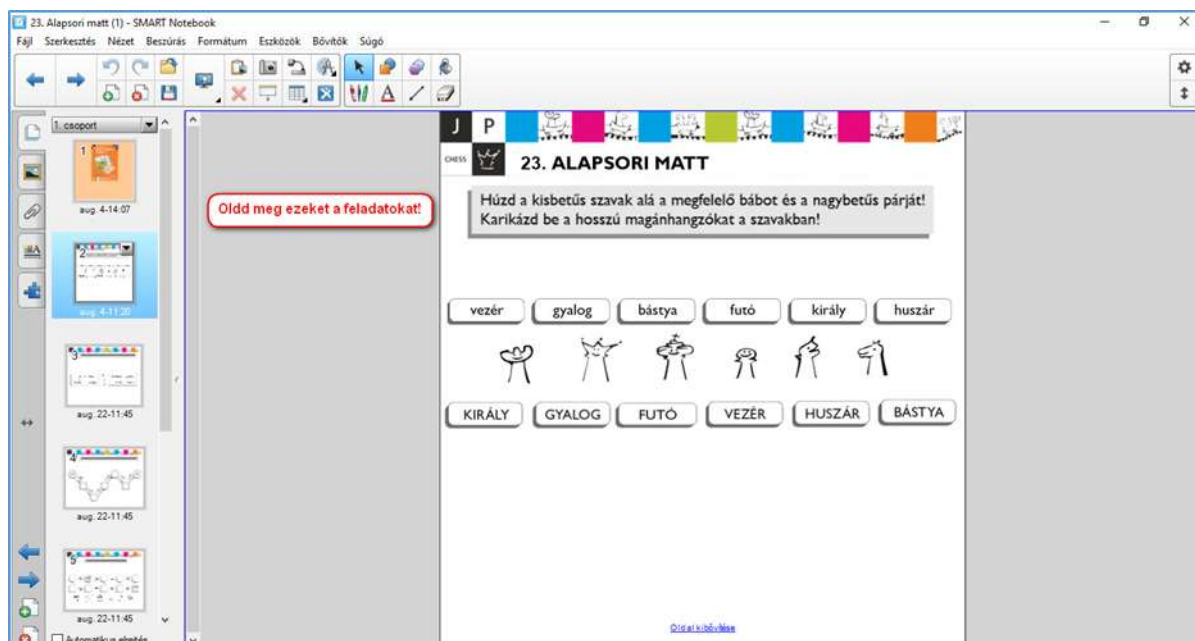
5 Sakkpalota Képességfejlesztő Programcsomag elemei

A Sakkpalota 1–2. munkafüzet interaktív tananyaga

A digitális tananyag SMART Notebook 11. szoftver segítségével futtatható jelenleg, más táblák szoftverre való konvertálása folyamatban van.

Infrastruktúra igénye: 1 db aktív panel/osztály; 1 db érintőképernyős laptop/tanuló

A programról [bemutató állomány](#) is készült.

A Várkert Bazárban, a Világsakkfesztiválon tartott Sakkpalota Pedagógus Workshopon készült egy [videó](#).

[Sakkjátékszótér](#) Applikáció

Polgár Judit, világ leghíresebb és legsikeresebb női sakkjátékosa rajzfilmsorozatban és több száz oktató feladaton keresztül népszerűsíti ezt az izgalmas szellemi sportot a gyerekek között. Judit nevét jól ismeri a világ: ő a világ legeredményesebb női sakkjátékosa; a sakk történet legjobb női sakkozója, több mint 25 éve női világelső. Két kisgyermek, Olivér és Hanna anyukájaként tökéletesen ismeri a célcsoport életkori sajátosságait. Az alkalmazás eredeti, friss és magával ragadó módon, a legkorszerűbb technikai eszközök felhasználásával mutatja be a képességfejlesztő táblajátékot. A gyerekeket a világ legjobb női játékosa vezeti be a sakk titkaiba. A sorozatot lenyűgöző képi világ jellemzi. A karakterek megragadóak: minden figura igazi egyéniség. Elindítja a gyerekeket az önálló tanulás és a közösségi játék felé. Az applikáció egyaránt alkalmas az otthoni tanulásra és az iskolai sakkoktatásnak a digitális korban lassan elengedhetetlen kiegészítő eszközeként. A kilenc részes HD rajzfilmsorozathoz száznál több szórakoztató és képességfejlesztő feladat tartozik! A rajzfilmek mindegyikét interaktív feladatok követik. Csak úgy léphetsz a következő szintre, ha mindegyiket teljesíted. A játékban 100 feladvány található.

Infrastruktúra igénye: tanulónként 1 db laptop, Windows 8.1 vagy Windows 10 operációs rendszerrel

Sakkpalota tankönyvcsalád az 1–3. évfolyam számára

- Sakkpalota 1. Képességfejlesztő sakk tankönyv az 1. osztályosok számára (Raktári szám: NT-80471)
- Sakkpalota 1. Képességfejlesztő munkafüzet az 1. osztályosok (Raktári szám: NT-80471/M)
- Sakkpalota 2. Képességfejlesztő sakk tankönyv az 2. osztályosok számára (Raktári szám: NT-80472)
- Sakkpalota 2. Képességfejlesztő munkafüzet az 2. osztályosok (Raktári szám: NT-80472/M)
- Sakkpalota 3. Képességfejlesztő feladatgyűjtemény a 3. osztályosok (Raktári szám: NT-80473/M)

A kiadványok a hivatalos [tankönyvjegyzékről](#) rendelhetők meg.

Pedagógus kézikönyvek a Sakkpalota tankönyvcsaládhoz

- Sakkpalota 1. tanítói kézikönyv (Raktári szám: NT-80471/K)
- Sakkpalota 2. tanítói kézikönyv (Raktári szám: NT-80472/K)

A Sakkpalota iskolai alapcsomag tartalma

- Sakkpalota demonstrációs tábla
- Mágneses képességfejlesztő csomag (A 166 db-os készlet tartalma: 102 fejlesztő + 64 sakkfigura. 44 db-os ABC betűkészlet; 32db-os sakk készlet diagram báb; 32 db-os Sakkpalota mesebáb készlet; 26 db-os számkészlet; 8 db-os ABC koordináta rajzkészlet; 8 db-os állatrajz készlet; 16 db üres mágnes joker mező.)
- Sakkpalota dobókocka
- Sakkpalota sakk készlet
- Sakkpalota oktatási poszter

A Sakkpalota iskolai bővített csomag tartalma

- Sakkpalota demonstrációs tábla
- Mágneses képességfejlesztő csomag (A 166 db-os készlet tartalma: 102 fejlesztő + 64 sakkfigura. 44 db-os ABC betűkészlet; 32db-os sakk készlet diagram báb; 32 db-os Sakkpalota mesebáb készlet; 26 db-os számkészlet; 8 db-os ABC koordináta rajzkészlet; 8 db-os állatrajz készlet; 16 db üres mágnes joker mező.)
- Nagyméretű sakkszőnyeg
- 32 db-os babzsák sakk báb készlet
- Sakkpalota dobókocka
- Sakkpalota asztalka (választható színben)
- Sakkpalota sakk készlet
- Sakkpalota oktatási poszter

Bővebb információ és teljes [termékinlátat](#).

6 Támogató szolgáltatások

Sakkpalota [Facebook csoport](#)

- A Sakkpalota csoport azért jött létre, hogy a pedagógusok megoszthassák egymással a Sakkpalota programmal kapcsolatos tapasztalataikat, ötleteiket, kérdéseiket.
- A csoport tagjai lehetnek azok a pedagógusok, akik elvégezték „A tehetségfejlesztő sakk mint oktatási eszköz” akkreditált továbbképzést.

Információs szolgálat a sakkpalota@polgarjudit.hu címen érhető el.

1.1 Országos szakmai napok

Országos Szakmai Konzultációs Nap, Sakkpalota Workshop, konferencia, előadások, [Világsakkfesztivál](#) minden évben.

7 Kapcsolódó dokumentumok, források

[Weboldal](#)

Letölthető kézműves [feladatok](#).